

RAN-2401000106020568

T.Y.B.A. (Sem.-VI) Examination October - 2025

Labour Economics Paper-21(B)

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર.1. અ. નીચે આપેલા MCQ ફરજિયાત છે.

10

1. ઔદ્યોગિક વિકાસ અધિનિયમ વર્ષ _____ માં અસ્તિત્વમાં આવ્યો હતો.
અ. 1945 બ. 1947
ક. 1952 ડ. 1954
2. સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારી એક એવી સંગઠિત પદ્ધતિ છે કે જે સંગઠનતંત્રનાં દરેક સભ્યોને વ્યવસ્થાતંત્રની અસરકારકતામાં સુધારો કરવા માટે માનસિક અને શારીરીક પ્રયાસો દ્વારા પ્રદાન કરવાની તક આપે છે આ વ્યાખ્યા કોણે આપી છે.
અ. એમ. ડગ્લાસ બ. ડો. બી.આર. શેઠ
ક. ડો. એલેક્ઝાન્ડર ડ. એસ. કે. ચક્રવર્તી
3. પ્રવર્તમાન વેતન દરે વ્યક્તિની કામ કરવાની ઈચ્છા, શક્તિ અને તૈયારી હોવા છતાં જો વ્યક્તિને રોજગારી નહિ મળે તો તેને શું કહેવાય?
અ. રોજગાર બ. કામચલાઉ નોકરી
ક. નોકરી ડ. બેકારી
4. “કામની શોધ કરતો વ્યક્તિ પોતાની ક્ષમતા અને યોગ્યતાનુસાર કામ મેળવી નહિ શકે તો તે બેકાર કહેવાય છે.” આ વ્યાખ્યા કોણે આપી છે?
અ. કેઈન્સ બ. શ્રીમતી ઉર્સુલા હિક્સ
ક. જે.બી.સે ડ. પિગુ
5. દરેક દેશમાં કઈ નીતિ સરકારી નીતિનું એક મહત્વનું અંગ છે
અ. વેતન નિતી બ. આર્થિક નિતી
ક. સામાજિક નિતી ડ. શ્રમિક નિતી

6. કારખાના અધિનિમય, 1948 મુજબ ‘પુખ્ત’ કોણ છે?

અ. જેણે 18 વર્ષ પૂરા કર્યા હોય	બ. જેણે 14 વર્ષ પૂરા કર્યા હોય
ક. જેણે 12 વર્ષ પૂરા કર્યા હોય	ડ. જેણે 16 વર્ષ પૂરા કર્યા હોય
7. ઔદ્યોગિક અનુપસ્થિતિવાદ માટેનું મુખ્ય કારણ _____ છે.

અ. બેરાજગારી	બ. કાર્યનું સ્વરૂપ
ક. કામદારનું સ્થળાંતર	ડ. સામાજિક પરિબળ
8. એક મજૂર સંઘની નોંધણી માટે જરૂરી સભ્યોની ન્યૂનતમ સંખ્યા કેટલા હોવી જોઈએ?

અ. 2	બ. 7
ક. 3	ડ. 10
9. કયા વર્ષમાં “માનવ સંસાધન પ્રબંધન” પદાવલીનો પ્રથમવાર ઉપયોગ થયો હતો?

અ. 1970	બ. 1980
ક. 1990	ડ. 1999
10. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જેની નિમણુંક કરવાની હોય તે રાષ્ટ્રીય પંચમાં કેટલી વ્યક્તિઓ હોય છે?

અ. 1	બ. 3
ક. 2	ડ. 4

પ્ર.1. બ. નીચે આપેલી ખાલી જગ્યા પૂરો.

5

1. ESI યોજનામાં નિયોજકનો ક્ષણો _____ હોય છે.
2. કર્મચારીઓને બોનસની ચૂકવણી, હિસાબી વર્ષ બંધ થવા પછીના _____ મહિના સુધીમાં થવી જોઈએ.
3. _____ દિવસે ઔદ્યોગિક વિવાદ કાયદા, 1947 ને સ્વિકૃતિ મળી અને સ્ટેટ્યુટ બુકમાં તેને સામેલ કરવામાં આવ્યો.
4. યોગ્ય સરકારને પ્રાપ્ત થયાના _____ સમયગાળાની અંદર લવાદના નિર્ણયની જાહેરાત કરવી જોઈએ.
5. ચોથી અનુસૂચિમાં દર્શાવેલ કાર્યની શરતોમાં કોઈ પણ ફેરફાર કરવાના કિસ્સામાં નિયોજકે કર્મચારીને _____ દિવસની નોટિસ આપવી જરૂરી બને છે.

પ્ર.2. નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો (બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.)

10

1. A.I.T.U.C. નું આખું નામ જણાવો.
2. શ્રમ કલ્યાણનો અર્થ સમજાવો
3. ઔદ્યોગિક ઝગડાના કોઈ પણ ચાર પ્રકાર જણાવો
4. સામાજિક સલામતી (સુરક્ષા) નો સર્વ પ્રથમ ઉપયોગ કોણે અને ક્યારે કર્યો?
5. મજૂર સંગઠનના મુખ્ય કાર્યો જણાવો.

પ્ર.3. રાષ્ટ્રીય મજૂરપંચના ઉદ્દેશો અને ભલામણોની ચર્ચા કરો.

13

અથવા

પ્ર.3. સામાજિક સલામતીનો અર્થ જણાવી. ભારતમાં સામાજિક સલામતીની મુખ્ય યોજનાનું મૂલ્યાંકન કરો.

પ્ર.4. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

12

1. ઔદ્યોગિક સંબંધના ઉદ્દેશો.
2. રાષ્ટ્રીય મજૂરપંચની ભલામણો.
3. માનવ શક્તિ આયોજનનું મહત્વ
4. જીવન નિર્વાહનો સિદ્ધાંત

ENGLISH VERSION

Q.1. A. The following MCQs are compulsory.

10

1. The industrial Development Act came into existence in the year _____.
(A) 1945 (B) 1947
(C) 1952 (D) 1954
2. Worker participation in management is an organizational method that gives every member of the organization an opportunity to contribute through mental and physical efforts to improve the effectiveness of the management system. Who gave this definition?
(A) M. Douglas (B) Dr. B.R. Sheth
(C) Dr. Alexander (D) S.K. Chakravarty
3. What is it called if a person does not get employment despite having the desire, strength and readiness to work at the prevailing wage rate?
(A) Employment (B) Temporary employment
(C) Job (D) Unemployment
4. "If a job-seeker cannot find work according to his ability and aptitude, he is said to be unemployed." Who gave this definition?
(A) Keynes (B) Mrs. Ursula Hicks
(C) J.B.S.EY (D) Pigou
5. Which policy is an important part of government policy in every country
(A) Wage Policy (B) Economic Policy
(C) Social policy (D) Labor policy
6. Who is an 'Adult' as per Factories Act, 1948?
(A) Who has completed 18 years
(B) Who has completed 14 years
(C) Who has completed 12years
(D) Who has completed 16 years
7. The main reason for industrial absenteeism is _____.
(A) Unemployment (B) The tone of the work
(C) Worker migration (D) Social factor
8. What should be the minimum number of members required for registration of a labor union?
(A) 2 (B) 7
(C) 3 (D) 10

- 9 In which year was the term 'Human Resource Management' used for the first time?
 (A) 1970 (B) 1980
 (C) 1990 (D) 1999
- 10 How many persons are there in the National Commission to be appointed by the Central Government?
 (A) 1 (B) 3
 (C) 2 (D) 4

Q.1. B. Fill in the blank given below **5**

1. The contribution of the schemer in ESI scheme is _____
2. Payment of bonus to employees should be made by _____ month after the close of the accounting year.
3. The Industrial Disputes Act, 1947 was assented to and incorporated in the Statute Book on the day of _____
4. Should the arbitral award be announced within a period of _____ of receipt to the appropriate government.
5. In case of any change in the conditions of work mentioned in the Fourth Schedule, the employer is required to give the employee a notice of _____ days.

Q.2. Answer the following questions in brief. (All questions are compulsory.) **10**

1. State the full name of A.I.T.U.C.
2. Explain the meaning of labor welfare.
3. State any four types of industrial strife.
4. Who and when was the first use of social security (Suraksha)?
5. State the main functions of labor organization

Q.3. Discuss the objectives and recommendations of the National Labor Commission. **13**

OR

Q.3. Explain the meaning of social security. Evaluate the main scheme of social Security in India. **13**

Q.4. write a short note. (Any two) **12**

1. Objectives of Industrial Relations.
2. Recommendations of the National Labor Commission.
3. Importance of Manpower Planning.
4. Principle of subsistence.
